

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr.105

www.parlament.md

18 septembrie 2012

SS-2 Nr. 57

**Curtea Constituțională
a Republicii Moldova**

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
INTRADE NR. 33a
18 09 2012

I. AUTORII SESIZĂRII

1. Vladimir VORONIN, Serghei SÎRBU, Maria POSTOICO, Artur REȘETNICOV, Igor VREMEA, Iurie MUNTEAN, Marc TKACIUK și alții.
2. Deputați în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105, (str. Nicolae Iorga 11)
4. tel. 022204401, fax 022233673, 022232206

II. OBIECTUL SESIZĂRII

La 12 iulie 2012 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.192 privind modificarea și completarea unor acte legislative.

1. S-au introdus modificări la Legea nr. 294-XVI din 21 decembrie 2007 privind partidele politice.

Art. 4 din lege (Atributele partidelor politice) s-a completat cu un nou alineat (5) care prevede că *Este interzisă utilizarea de către partidele politice a simbolurilor regimului totalitar comunist (secera și ciocanul, și orice suport cu aceste simboluri) precum și promovarea ideologiilor totalitare.*

La art. 22 alin. (1), care prevede temeiurile de încetare a activității unui partid politic s-a introdus un motiv suplimentar: *e) sancționarea contravențională repetată privind încălcarea prevederilor prezentei legi.*

2. La Codul contravențional nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008 s-a introdus o nouă sancțiune contravențională.

Astfel, conform art. 67¹ va fi considerată contravenție și sancționată *propagarea și/sau utilizarea pe teritoriul Republicii Moldova în scopuri politice și de propagandă a simbolurilor regimului totalitar comunist (secera și ciocanul, și orice suport cu aceste simboluri) precum și promovarea ideologiilor totalitare.*

3. În contextul restrîngerii libertății de exprimare, art. 3 din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010 s-a completat cu un nou alineat (4¹) care prevede *interzicerea propagării și/sau utilizării în scopuri politice a simbolurilor regimului politic totalitar comunist (secera și ciocanul, și orice suport cu aceste*

simboluri) precum și promovarea ideologiilor totalitare, acțiuni care se sancționează în conformitate cu legislația în vigoare.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 5 Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 32

Libertatea opiniei și a exprimării

(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gîndirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvînt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.

Articolul 41

Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice

(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

(2) Partidele și alte organizații social-politice sînt egale în fața legii.

(3) Statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice.

(4) Partidele și alte organizații social-politice care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova sînt neconstituționale.

(5) Asociațiile secrete sînt interzise.

(6) Activitatea partidelor constituite din cetățeni străini este interzisă.

(7) Funcțiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Articolul 114

Înfăptuirea justiției

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 115

Instanțele judecătorești

(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

- a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

- b) interpretează Constituția;
- c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
- d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
- e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
- f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
- g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
- h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

2. ACTELE INTERNAȚIONALE :

Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

Articolul 10. Libertatea de exprimare

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Executarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Articolul 11. Libertatea de întrunire și de asociere

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol

nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.

Articolul 14. Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Declarația Universală a drepturilor omului

Articolul 2

1. Fiecare se poate prevala de toate drepturile și de toate libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nici o deosebire, în special de rasă, de culoare, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de origine națională sau socială, de avere, de naștere sau decurgând din orice altă situație.

2. Pe lângă aceasta, nu se va face nici o deosebire bazată pe statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului de care aparține o persoană, fie această țară sau teritoriu independente, sub tutelă, neautonome sau supuse unei limitări oarecare a suveranității.

Articolul 19

Orice individ are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, ceea ce implică dreptul de a nu fi tulburat pentru opiniile sale și acela de a căuta, de a primi și de a răspîndi, fără considerații de frontieră, informații și idei prin orice mijloc de exprimare.

Articolul 20

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire și de asociere pașnică.
2. Nimeni nu poate fi obligat să facă parte dintr-o asociație.

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

Articolul 19

1. Nimeni nu trebuie să aibă ceva de suferit din pricina opiniilor sale.
2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspîndi informații și idei de orice fel, fără a se ține seama de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa.
3. Exercitarea libertăților prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol comportă îndatoriri și răspunderi speciale.

În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare:

- a) respectării drepturilor sau reputației altora;
- b) apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice.

Articolul 22

1. Orice persoană are dreptul de a se asocia în mod liber cu altele, inclusiv dreptul de a constitui sindicate și de a adera la ele, pentru ocrotirea intereselor sale.

2. Exercițarea acestui drept nu poate fi supusă decât restricțiilor prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al securității publice, al ordinii publice ori pentru a ocroti sănătatea sau moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora. Prezentul articol nu se opune ca exercițarea acestui drept de către membrii forțelor armate și ai poliției să fie supusă unor restricții legale.

3. LEGISLAȚIA INTERNĂ

Legea privind partidele politice

Articolul 1. Partidele politice

(1) Partidele politice sînt asociații benevole, cu statut de persoană juridică, ale cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, care, prin activități comune și în baza principiului liberei participări, contribuie la conceperea, exprimarea și realizarea voinței lor politice.

(2) Partidele politice, fiind instituite democratice ale statului de drept, promovează valorile democratice și pluralismul politic, contribuie la formarea opiniei publice, participă, prin înaintarea și susținerea candidaților, la alegeri și la constituirea autorităților publice, stimulează participarea cetățenilor la alegeri, participă, prin reprezentanții lor, la exercițarea în mod legal a puterii în stat, desfășoară alte activități în conformitate cu legea.

(3) Partidele politice își pot înființa structuri care să se ocupe de problemele specifice ale unor grupuri sociale sau profesionale.

(4) În vederea realizării voinței lor politice, partidele se pot afilia la organizații politice internaționale.

Articolul 3. Restricții vizînd activitatea partidelor politice

(1) Sînt interzise partidele politice care, prin statutul, programul și/sau activitatea lor,

militează împotriva suveranității, integrității teritoriale a țării, valorilor democratice și ordinii de drept a Republicii Moldova, utilizează, pentru realizarea scopurilor lor, mijloace ilegale sau violente, incompatibile cu principiile fundamentale ale democrației.

(2) Este interzisă afilierea partidelor politice la organizațiile politice internaționale ale căror scopuri sau activitate contravin prevederilor alin.(1).

(3) Partidele politice nu pot practica activități militare, paramilitare, precum și alte activități interzise prin lege.

(4) Orice imixtiune în activitatea internă a partidelor politice este interzisă, cu excepțiile prevăzute de lege.

(5) În Republica Moldova este interzisă constituirea și activitatea partidelor, altor organizații politice ale statelor străine, precum și a filialelor și structurilor acestora.

(6) Constituirea și activitatea partidelor politice în baza discriminării pe criterii de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, avere sau origine socială sînt interzise.

Articolul 4. Atributele partidelor politice

(1) Fiecare partid politic are denumire integrală, denumire prescurtată și simboluri proprii.

(2) Denumirea integrală, denumirea prescurtată și simbolurile partidului politic trebuie să se deosebească clar de cele ale partidelor înregistrate anterior în Republica Moldova. Nu se admite utilizarea acelorași simboluri grafice de către partide, indiferent de figura geometrică în care sînt încadrate.

(3) Atributele menționate la alin.(1) nu pot reproduce sau combina simbolurile de stat ale Republicii Moldova, ale altor state, ale organizațiilor internaționale, ale cultelor religioase, nu pot propaga scopurile și orientările specificate la art.3 alin.(1) și (2).

(4) Partidele politice pot utiliza, ca atare sau într-o combinație specifică, însemnele organizațiilor politice internaționale din care fac parte.

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

1. Considerăm că legea contestată încalcă cumulativ, direct și indirect, prevederile articolelor 1, 2, 4, 5, 6, 16, 32, 41, 54, 66, 114, 115 din Constituția Republicii Moldova, art. 10, 11 și 14 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, art. 2, 19 și 20 din Declarația Universală a drepturilor omului, art. 19 și 22 din Pactul internațional cu privire la Drepturile civile și politice.

De asemenea, aceste norme vin în contradicție cu un șir de norme concurente din legislația internă a Republicii Moldova.

2. Lupta politică în Republica Moldova a atins apogeul. Este evident că oricare formațiune politică are drept scop acapararea puterii de stat și menținerea la

putere. Dar nu cu orice scop. Toate acțiunile urmează să se încadreze în câmpul constituțional, cu respectarea principiilor unui stat de drept, pluralismului politic și democrației.

Este regretabil faptul că, în ultima perioadă această luptă a deviat semnificativ de la mersul normal, atunci când partidele aflate la guvernare se luptă pentru a-și îndeplini promisiunile electorale, luptă pentru interesele cetățenilor care i-au delegat în forul legislativ suprem. Astfel, atunci când este evident eșecul guvernării pe plan economic și social lupta a fost redirecționată împotriva opoziției parlamentare și printr-o metodă foarte prost mascată precum este aprecierea istorico-juridică a regimului totalitar, de fapt se intenționează de a distruge un partid politic aflat în opoziție atribuind-ui astfel toate atrocitățile trecutului, ridicând istoria la rang de lege.

Menționăm ferm și ne bazăm pe jurisprudența europeană în domeniu și ar trebui să existe o atitudine clară și pentru Republica Moldova:

- Istoria nu este o problemă juridică și, prin urmare, nu poate fi o problemă legislativă.

Este de la sine înțeles, dar dorim să precizăm acest lucru în mod distinct, pentru a evita orice ambiguitate, că prezenta sesizare este exclusiv motivată din considerente de principiu și de rigoare constituțională. La timpul convenit noi am luat o atitudine clară, fermă față de toate atrocitățile comise în perioada regimului stalinist, pentru deportările și represiunile din anii 40-50 ai secolului trecut. Le-am considerat odioase faptele de altă dată, a căror memorie dureroasă a rămas și acum în amintirile noastre, mai ales pentru urmașii celor care au avut de suferit, și le simțim pe deplin solidaritatea.

În acest sens, acțiunile noastre, ale Partidului Comuniștilor, au urmărit dintotdeauna o poziție coerentă, bazată pe bunul simț, și încă prin declarația de program adoptată la conferința republicană de constituire a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova din 22 octombrie 1993 a condamnat crimele regimului totalitar, represiile și deportările iar prin documentele de program și statutare am proclamat ferm direcțiile și prioritățile de dezvoltare bazate pe principiile democratice și ale statului de drept.

Istoria și practica juridică a Republicii Moldova cunoaște astfel de precedente periculoase. Prin hotărîrea nr. 683-XII din 23 august 1991 Parlamentul a interzis activitatea Partidului Comunist din Moldova pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Era evidentă greșeala și ilegalitatea acelei hotărîri și după lungi dezbateri Parlamentul a reparat această eroare și a restabilit în toate drepturile pe cei care doreau să se asocieze în baza ideii comuniste.

În acest sens, menționăm hotărîrea Prezidiului Parlamentului Republicii Moldova nr. 1595-XII din 7 septembrie 1993 care a fost adoptată, ca rezultat al interpelării unui grup de deputați și cetățeni cu privire la Partidul Comunist din Moldova.

Astfel, potrivit acestei hotărîri, interzicerea activității Partidului Comunist din Moldova a condus la lezarea dreptului constituțional al unor cetățeni de a se asocia în partide. Anume în această hotărîre s-a stabilit că dreptul la asociere în partide este o parte inalienabilă a drepturilor omului, proclamate în Declarația Universală a Drepturilor Omului și consfințite în Constituție.

În scopul restabilirii drepturilor politice ale unor grupuri de cetățeni, Prezidiul Parlamentului a hotărît că cetățenii Republicii Moldova, foști membri ai Partidului Comunist din Moldova (PCUS) nu pot fi supuși oricăror persecutări din motivul apartenenței lor la PCUS decît prin decizia instanței judecătorești în conformitate cu legea.

Astfel, atunci în anul 1993 cînd Republica Moldova încă nu era membru al Consiliului Europei s-a înțeles despre inadmisibilitatea impunerii unor retrîngeri a dreptului la asociere și a stabilit foarte clar că doar existența unei hotărîri irevocabile ale instanței de judecată poate impune careva limitări și nu poate organul legislativ să-și asume această prerogativă.

Partidul Comuniștilor din Republica Moldova a fost înregistrat de Ministerul Justiției la 27 aprilie 1994, inclusiv simbolul politic.

Potrivit statutului PCRM, partidul are propriile simboluri: emblemă, drapel și imn. Emblema partidului este Secera, Ciocanul și o Carte deschisă. Secera simbolizează țărănimea, Ciocanul – clasa muncitoare iar Cartea deschisă – intelectualitatea.

De-a lungul timpului și istoriei anume această semnificație au avut-o aceste simboluri care sunt prezente pe steme ale statelor străine (de ex. stema Austriei), apar ca simboluri ale mai multor partide comuniste din întreaga lume (Partidul Comunist Chinez, partidul comunist al SUA și a peste 20 de țări din Europa).

Niciodată secera și ciocanul nu a simbolizat vreun regim politic. Acest simbol îl regăsim pe drapelul fostei URSS ca element oficial dar nu ca simbol al regimului de atunci care a suferit de-a lungul timpului foarte multe schimbări.

Culoarea roșie de asemenea era omniprezentă atît pe drapelul URSS cît și în multe alte elemente dar aceasta nu înseamnă că culoarea are vreo conotație cu politica promovată de o guvernare și mai ales crimele comise.

În caz contrar, s-ar ajunge la absurd și ar trebui de interzis și culoarea roșie de peste tot.

Adoptînd acest act legislativ Parlamentul Republicii Moldova a comis o gafă monumentală, atunci cînd fără existența vreunei condamnări oficiale de vreo instanță abilitată, fără a demonstra legătura causală între regim și un simbol a egalat aceste elemente cu toate crimele posibile și imposibile.

Precedentul creat este unul foarte periculos deoarece poate duce la o scindare și mai mare în societate, la radicalizarea unor forțe politice și nașterea chiar a unor mișcări extremiste.

Cu toate acestea, se pare că Parlamentul a înțeles greșit multe dintre principiile sale cele mai importante pe care trebuie să le apere conform Legii Supreme, inclusiv cele de libertatea de comunicare și de exprimare, pe de o parte, legalitatea infracțiunilor și sancțiunilor penale, pe de altă parte.

Ar trebui subliniat faptul că textul actului legislativ contestat stabilește principiul, într-un mod fără precedent în dreptul nostru, unui delict subordonat la o recunoaștere legală.

În cazul în care criteriul de recunoaștere este istoric, atunci legiuitorul nu are dreptul de a sancționa, un moment din istorie, cum ar fi condamnarea comunismului și interzicerea simbolurilor acestuia: Cum această provocare este astăzi mult mai șocantă decît ieri?

Nu este nevoie de al citi pe Orwell pentru a cunoaște că statele totalitare urmăresc în cursul lor o "poliție" a istoriei, care reglementează utilizarea, interzicerea dezbaterilor. Democrația, dimpotrivă, în cazul în care trebuie să judece autorii de crime împotriva umanității, raportarea nu este întotdeauna tocmai pentru acest motiv, să exercite un rol de „poliție” a istoriei. Cu toate acestea, prevederile din legea contestată „condamnă” printr-o manieră de ricoșet Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, deși activitatea acestuia este conformă cu legislația și uzanțele naționale în vigoare, cu toate acestea aceste dispoziții dispun expres interdicția de a utiliza simbolurile Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, care au fost înregistrate, în modul stabilit de lege, acum 19 ani.

Această sesizare, nu ar trebui să facă abstracție de punerea în cauză mai generală, a legilor așa-numite „de memorie”, la care textul legii face referire, tentativelor de apreciere legislativă a unei judecări de fapte istorice, care ar trebui să fie penalizate de o manieră cu respectarea unor rigori de procedură echitabile și publice.

Textul actului legislativ contestat în fața Curții, este doar o expresie, în special, prost definită din punct de vedere juridic, a voinței legiuitorului de a sancționa cu orice preț un fapt istoric. Or, legea nu "face" istorie, sau pentru a o defini sau pentru a o proteja. La stabilirea unui astfel de obiectiv, legiuitorul urmărește un obiectiv imposibil de atins: să afirme cu caracter evaluările de neatins, de netăgăduit a faptelor de altă dată. Acestea nu sunt fapte care ar putea fi astfel sancționate, cum sunt printre altele, dar discuția lor.

Legiuitorul nu poate face totul. Legiuitorul urmărește un obiectiv pe care dreptul nu-l poate atinge: acela de a sanctuariza faptele istorice de necontestat în considerare. Concentrându-se pe istoria popoarelor, fiind aceasta abordată de o manieră tragică, legiuitorul vine la irațional, pune accentul pe sentimentul național, pe apartenența colectivă, pe analiza faptelor. Este de remarcat, în acest sens, Paul Veyne, "stocarea evenimentelor în categorii necesită istoricizare înainte de aceste categorii, sub pedeapsa de clasificări greșite sau anacronism. În mod similar, folosind un concept în credința că riscul este, desigur, un anacronism implicit "(Cum se scrie istoria, Seuil, 1971, p. 95).

Astfel, referindu-se la evaluări subiective, legiuitorul intră în câmpul de neconstituționalitate.

Autorii sesizării nu contestă, în esență, existența atrocităților comise în perioada anilor 40 ai secolului trecut, nici posibilitatea de a incrimina autorii sau promotorii acestora. Obiectul sesizării se referă, pe plan constituțional, la posibilitatea de a crea un delict nou, subordonat unei recunoașteri legislative, aleatorii, a faptelor istorice. Judecarea lor, în sensul termenelor juridice, aparține judecătorilor și nu legislatorului. Judecarea, în sens euristic, nu poate aparține decât dezbatărilor istorice publice, pe care legea contestată vizează în mod precis împiedicarea lor. Judecarea lor, în sensul etic, nu poate aparține decât conștiinței umane, individuale sau colective. Prin crearea unui delict pentru condamnarea unui fapt istoric, conținut aleatoriu în funcție de o recunoaștere de către lege, textul legii supus controlului de constituționalitate confundă aceste categorii diferite.

3. Potrivit art.1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Prin adoptarea acestei legi și prin impunerea unor astfel de interdicții dure care pot duce la încetarea activității celui mai mare și influent partid politic din Republica Moldova sigur că a spulberat unul din principiile fundamentale ale unui stat de drept și democratic – pluralismul politic.

Un stat democratic bazat pe drept trebuie să dispună de mijloace suficiente pentru a asigura transmiterea justiției cauzele ilegale, iar cei vinovați – trași la răspundere. **Statul nu trebuie să satisfacă dorința de răzbunare prin înlocuirea justiției.**

Conform art. 2 alin. (1) din Constituție, suveranitatea aparține poporului.

Suveranitatea aparține poporului și nu este în drept o simplă majoritate parlamentară să dea o apreciere pentru toți cetățenii Republicii Moldova și să-și impună propria opinie și să interzică un simbol politic folosit de un partid parlamentar pentru care ultimii zece ani votează aproape jumătate din alegătorii țării.

În cadrul dezbaterilor parlamentare, autorii proiectului de lege, practic au confirmat că de fapt, aceste norme sînt îndreptate împotriva Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, partid înregistrat oficial în Republica Moldova, care activează legal aproape 19 ani. Autorul proiectului, domnul Ghimpu a menționat în dezbaterile sale că PCRM urmează să înceapă de la început, să se reînregistreze. Aceste declarații sunt probate prin stenograma ședinței plenare a legislativului din 12 iulie curent. Declarații și mai dure împotriva PCRM au fost făcute de Ghimpu și ulterior în mijloacele de informare în masă.

Astfel, într-un interviu domnul Ghimpu a reacționat la declarațiile liderului PCRM Vladimir Voronin că va merge la CEDO declarînd că **pînă vor ajunge la CEDO, PCRM-ul nu va mai exista** (inprofunzime.md, 19.iulie.2012). Declarații de sancționare a PCRM au fost făcute și de către Președintele Parlamentului, domnului Marian Lupu.

Aceste declarații și introducerea interdicției de a utiliza pe teritoriul Republicii Moldova a simbolului unui partid politic oficial înregistrat reprezintă nu altceva decît ignorarea voinței poporului, voinței suveranului care la ultimele alegeri și-au dat votul pentru acest partid, cu acest simbol.

Prin aceste acțiuni a fost sfidată serios suveranitatea acelei părți din popor iar cei care întreprind aceste măsuri intenționează să elimine de pe arena politică cel mai mare și influent partid politic.

A reprezenta statul nu înseamnă a institui propria voință. Or, conform doctrinei de drept, reprezentarea unei persoane (în cazul dat, a statului) presupune obligativitatea reprezentantului de a ține cont de voința persoanei reprezentate.

Potrivit art. 2 alin. (2) din Legea Supremă nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. **Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.**

Prin încercarea de a elimina cea mai puternică forță politică din Republica Moldova, majoritatea parlamentară, întreprinde măsuri de uzurpare a puterii în stat. Astfel, este evidentă violarea art. 2 din Constituție.

4. Art. 5 prevede că democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și totalitarismul.

Pluralismul politic este unul din principiile fundamentale ale statului de drept și ale unei veritabile democrații. Prin interzicerea simbolului celui mai puternic partid politic din Republica Moldova se intenționează de a distruge baza electorală a acestui partid și de a scoate de pe arena politică acest partid.

De remarcat că potrivit modificărilor operate în Legea privind partidele politice este interzisă utilizarea nu numai a unui simbol politic ci și promovarea ideologiilor totalitare. În același timp legea nu definește ce se subînțelege prin ideologie totalitară, cine va aprecia și după ce criterii etc. Este o normă imprevizibilă, fără claritate care va genera interpretări abuzive și care într-un final se vor solda cu limitarea pluralismului politic prin eliminarea partidelor politice incomode de pe arena politică.

Aplicarea unei sancțiuni contravenționale pentru acțiunile menționate de asemenea vine în contradicție flagrantă cu principiul unui stat de drept și pluralismului politic.

În aceste condiții, lupta crâncenă, de fapt, împotriva unui partid politic sfidează grav pluralismul politic și încalcă flagrant această normă constituțională.

5. Potrivit art. 6 din Lega Supremă, în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prevederilor Constituției.

Prin legea contestată se prevede o interdicție drastică pentru partidele politice. Prin lege se dă o apreciere istorică unui regim fără a avea vreo decizie a vre-unei instanțe de judecată naționale sau internaționale.

De remarcat că art. 22 alin. (1) din Legea privind partidele politice, partidul își încetează activitatea prin:

- a) reorganizare, conform prevederilor prezentei legi, și pierdere, în urma reorganizării, a personalității juridice;
- b) autodizolvare, prin decizia organului său suprem;
- c) dizolvare prin hotărâre definitivă a Curții de Apel Chișinău, la cererea Ministerului Justiției;
- d) declarare a neconstituționalității partidului prin hotărâre a Curții Constituționale.

Legiuitorul, atunci când a prevăzut în lege temeuri exhaustive de încetare a activității unui partid politic s-a ghidat de unele reguli foarte stricte care se încadrează perfect în principiile democratice ale unui stat de drept în care pluralismul politic este respectat.

Astfel, observăm că există două modalități de bază de încetare a activității unui partid politic. Prima modalitate este cea benevolă, când partidul hotărăște de sinestătător, prin decizia organelor sale de conducere. A doua modalitate ține fie prin decizia instanței de judecată fie prin hotărârea Curții Constituționale. Această a doua modalitate este una de excepție și poate fi luată, în dependență de circumstanțe, în ultimă instanță de așa organe supreme precum instanța de judecată sau Curtea Constituțională.

Prin introducerea lit. e) în art. 22 alin. (1) Parlamentul a mai introdus încă un temei de încetare a activității partidului – sancționarea repetată contravențională. Sancționarea de fapt poate fi numai în legătură cu utilizarea unui simbol politic interzis.

Deci, Parlamentul a introdus această normă imperativă fără a specifica în temeiul cărui act și care organ concret va decide încetarea activității partidului pentru sancționarea contravențională. Dat fiind nu este specificat altă instanță competentă înseamnă că decizia de încetare a activității va rămâne la discreția Ministerului Justiției.

Prin această normă, un partid politic practic va fi lichidat nici nu din voință proprie nici nu în baza unei hotărâri definitive ale unei instanțe de judecată ci sub imperiul legii.

Prin luarea unei astfel de atitudini, Parlamentul Republicii Moldova și-a depășit flagrant competența, s-a implicat în competența exclusivă a instanțelor de judecată și a fost afectat principiul separației puterilor în stat.

Textul retrimite sancțiunea la două criterii cumulative: definiția în Codul contravențional și „recunoașterea sau condamnarea” în cadrul legal al Republicii Moldova.

Legea nu poate "să recunoască" fie „să condamne" o crimă, chiar și pe cea împotriva umanității, deoarece această dispoziție în sine este lipsită de orice forță de operare: legea nu "recunoaște sau condamnă", ea dispune, ordonă, determină, și trebuie să posede o valoare imperativă. Îi revine Parlamentului să-și exercite competențele în limitele atribuite prin Constituție și, în special cele prevăzute la articolul 72. În acest sens, principiul de claritate a legii, care decurge din același articol din Constituție și de obiectivul constituțional de inteligibilitate și accesibilitate a legii, necesită Parlamentului să adopte dispoziții cu formule suficient de precise și lipsite de ambiguitate pentru a proteja supușii săi împotriva unei interpretări contrare a Constituției sau împotriva riscului de arbitrar, fără a raporta cu privire la autoritățile administrative sau o activitate jurisdicțională de stabilire a normelor a căror determinare a fost încredințată de către Constituție și de lege.

Situația este, în cazul nostru, de o gravitate semnificativă, pornind de la faptul că această recunoaștere legislativă, prin sine, inoperantă, ar institui proceduri contravenționale și cu un risc iminent de scoatere în afara legii a unui partid politic.

Nu ar fi posibil, deci, de a face să depindă aplicarea legii de o condiție legislativă distinctă, care este în sine inoperantă, și care nu este supusă nici unui criteriu: condamnarea comunismului, cum va veni în sfera de aplicare a normelor din Codurile penal și contravențional și alte acte legislative, în cazul în care Parlamentul decide în sensul prevăzut de legea contestată, nimeni altcineva nu va putea aborda un alt punct de vedere decât cel „recunoscut” prin lege. Pe lângă ruptura de egalitate care rezultă, acest

text se bazează pe o aplicare aleatorie în funcție de această "recunoaștere" și că nici un criteriu nu se încadrează.

Nu este clar cum această "recunoaștere" prevăzută de lege a unui fapt istoric, cu anumite consecințe punitive, ar putea scăpa de neconstituționalitate: aceasta nu îndeplinește criteriile constituționale ale forței de claritate, generalitate și imperativitate a legii și nu se încadrează în nici una din categoriile de la articolul 72 din Constituție. Cum despre o astfel de bază juridică, neconstituțională, este posibil să se creeze o contravenție administrativă?

Imperativitatea, claritatea și inteligibilitatea actului legislativ au fost ignorate.

Pedeapsa pentru o crimă împotriva umanității aparține, în orice caz, judecătorului, aplicând criteriile naționale sau internaționale, dacă această pedeapsă este prevăzută de legislația penală națională. Ea nu poate rezulta dintr-o recunoaștere legislativă.

Prin derogare de la prevederile constituționale stipulate la art. 6 din Constituție, legiuitorul prin actul său legislativ de „recunoaștere și condamnare” a intrat în contradicție cu aceste dispoziții constituționale, și anume, a ignorat principiul separațiilor puterilor în stat: legiuitorul nu poate stabili, el însuși, cazurile concrete de aplicare a legii contravenționale sau penale, să exercite în mod direct această aplicare, dar este abilitat să determine generalitatea cazurilor la care se aplică.

Prin aplicarea interdicției de a utiliza pe teritoriul Republicii Moldova a simbolurilor (secera și ciocanul) simbol utilizat legal de către un partid politic în Republica Moldova, practic a fost instituită o sancțiune fără existența unei hotărâri definitive a unei instanțe de judecată. Și în acest caz Parlamentul și-a sumat competențele instanțelor de judecată.

Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească *în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri*, abilitat constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției.

Astfel, justiția, ca sistem, dar și judecătorii, individual, trebuie să fie capabili să-și exercite atribuțiile fără a fi influențați de puterea legislativă, cea executivă ori de diverse grupuri de interese și persoane. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude subordonarea și ierarhia. Iată de ce independența judecătorilor nu este un privilegiu al judecătorilor, ea este un beneficiu al cetățenilor.

Reiterăm că Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate (art.1 alin.(3)).

Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului (art.60 alin.(1)).

Separarea puterilor în stat în puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească presupune instituirea unui sistem de garanții, restricții și echilibre, care ar exclude posibilitatea dominării uneia dintre ele, ar asigura funcționarea autonomă a fiecărei ramuri a puterii, precum și colaborarea lor.

Definirea exhaustivă a circumstanțelor și scopului admiterii interferenței Parlamentului în procesul de desfășurare a justiției constituie un mecanism de excludere a abuzurilor unei puteri față de altă putere, precum și de asigurare a certitudinii juridice în procesul de exercitare a puterii de stat în condițiile unui regim democratic.

Adoptarea unor norme legale care ar limita desfășurarea justiției aduce atingere într-un mod inadmisibil echilibrului puterii în stat, principiului separării și colaborării puterilor în stat, principiului legalității. Or, una din caracteristicile constituționale ale statului de drept constituie obligația statului, a autorităților publice, a instituțiilor și a persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor, stabilite de Constituție și legi.

În cazul descris, Parlamentul a introdus un tratament diferit față de unele autorități cu derogare de la norma generală. De menționat că diferența de tratamente în situații similare, precum și orice similitudine de tratament în situații diferite vor fi considerate discriminări în lipsa unei justificări obiective și rezonabile. O diferență de tratament admisibilă trebuie nu numai să urmărească un scop legitim, ci și să se caracterizeze printr-un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit (Cauza Marckx contra Belgiei din 13.06.1979).

Diferența de tratament este admisibilă dacă se realizează conform unor criterii obiective care nu variază în funcție de persoană, ci care țin de ansamblul grupului. Caracterul rezonabil al diferențierilor are menirea de a evita arbitrarul, astfel încât diferența operată să nu poată răsturna principiul egalității (Cauza Affaire linguistique belge contra Belgiei din 23.07.1968).

Curtea Constituțională, în calitate de garant al realizării principiului separației puterilor, statuat în art.6 din Constituție, în conformitate cu art.134 alin.(3) din Constituție, are obligația de a declara neconstituțională orice abatere de la acest principiu (Hotărârea Curții Constituționale nr. 5 din 2011).

Astfel, constatăm încălcarea art. 6, 66, 114 și 115 din Constituție.

6. Art. 16 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova statuează principiul egalității tuturor cetățenilor în fața legii și a autorităților publice fără deosebire de rasă,

naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, **opinie, apartenență politică**, avere sau de origine socială.

Prin legea contestată se interzice sutelor de mii de cetățeni care constant, la ultimele alegeri votează simbolul secera și ciocanul, să aibă dreptul egal de a alege. Acești cetățeni, care au o viziune proprie, care au o apartenență politică deja nu vor mai putea să folosească simbolul care îi reprezintă, nu vor putea participa liber în alegeri cu acest simbol etc. Acești cetățeni sunt puși în situație discriminatorie în comparație cu cei care nu vor fi restrânși în dreptul de a alege liber care simboluri să le folosească și să le promoveze în scopuri politice. În caz contrar vor fi sancționați.

Această prevedere constituțională nu poate fi analizată făcându-se abstracție de art. 32 din Constituția Republicii Moldova care garantează dreptul la libertatea opiniei și exprimării.

Prin legea contestată se introduce o sancțiune nouă în Codul contravențional pentru propagarea și/sau utilizarea unui simbol politic iar în Legea cu privire la libertatea de exprimare, paradoxal, dar se restrânge dreptul la libertatea de exprimare prin impunerea astfel de interdicții.

Cetățenii care utilizează simbolul secera și ciocanul, simbol oficial înregistrat ca simbol de partid și simbol electoral al unui partid politic fie în alegeri, fie în alte acțiuni politice își exercită dreptul său constituțional la libera exprimare și opinie.

Ultimii ani, foarte mulți cetățeni activi, la diverse întruniri politice și proteste au utilizat acest simbol și este un drept fundamental într-o societate democratică.

Interzicerea utilizării acestui simbol va afecta grav integritatea art. 32 din Constituție, va suprima în totalitate dreptul la libertatea opiniei și exprimării, fiind astfel, violate și un șir de norme internaționale.

Articolul 10 al Convenției europene prevede că,

Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea

teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Art. 10 din Convenție trebuie interpretat prin luarea în considerare a unui nivel ridicat de apărare a libertății de exprimare, chiar dacă informația răspândită prejudiciază interesele statului sau ale unor grupuri ale populației, întreprinderilor sau politicienilor.

Este necesar de menționat că dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai în cazul unei informații sau „idei” care sunt primite în mod favorabil sau privite ca inofensive sau ca o chestiune de indiferență, dar și al celei care ofensează, șochează sau deranjează statul sau orice parte a comunității.

Orice restricție a libertății de exprimare, pentru a fi considerată legală conform standardelor CEDO trebuie să corespundă următoarelor criterii:

- restricția trebuie să fie prevăzută în mod expres și clar în lege;
- restricția trebuie să urmărească unul sau mai multe scopuri prevăzute în paragraful 2 al art. 10 al CEDO;
- trebuie să fie necesară într-o societate democratică.

Libertatea de opinie este o condiție prealabilă pentru exercitarea altor libertăți garantate de art. 10 CEDO, bucurându-se de o protecție aproape absolută, în sensul că exclude aplicarea restricțiilor posibile enunțate în paragraful doi al art. 10.

Orice restrângere a libertății de exprimare și informare nu este justificată dacă nu se poate dovedi în mod convingător că este necesară într-o societate democratică. Trebuie demonstrată existența unei necesități sociale imperioase care a determinat aplicarea acestor limitări asupra exercitării dreptului la libera exprimare.

Conform declarației Comitetului de Miniștri al CE, *orice restricție asupra dreptului în cauză va fi incompatibilă cu natura unei societăți democratice*. Statele nu trebuie să încerce să îndoctrineze cetățenii aflați sub autoritatea lor și să opereze distincții între indivizi în funcție de opiniile împărtășite. Mai mult decât atât, promovarea informațiilor unilaterale de către stat poate constitui un obstacol serios și inacceptabil pentru exercitarea libertății de opinie. Libertatea de opinie, de asemenea, protejează indivizii împotriva unor posibile consecințe negative, care rezultă în cazurile când indivizilor li se atribuie anumite opinii ca urmare a declarațiilor publice anterioare.

Evaluarea „necesității într-o societate democratică” cere instanței de judecată să determine dacă „ingerința” în cauză a corespuns unei „necesități sociale imperioase”, dacă ea a fost proporțională în raport cu scopul legitim urmărit și dacă motivele invocate

de către autoritățile naționale pentru a o justifica sunt relevante și suficiente (a se vedea *Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, hotărâre din 26 aprilie 1979, Seria A nr. 30, § 62).

Una din cerințele care rezultă din expresia „prevăzută de lege” este previzibilitatea măsurii la care se referă. O normă nu poate fi considerată „lege” decât dacă ea este formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă comportamentul său: el sau ea trebuie să poată - în caz de necesitate cu consultanță corespunzătoare - să prevadă, în mod rezonabil, în dependență de circumstanțele cauzei, consecințele care pot să rezulte dintr-o acțiune concretă. (a se vedea, spre exemplu, *Rekvenyi v. Hungary* [GC], nr. 25390/94, § 34, ECHR 1999-III).

O cauză relevantă speței supuse dezbaterilor este Hotărârea CEDO din 8 iulie 2008 în cauza Vajnai vs. Ungaria (33629/09)

Astfel, reclamantul Attila Vajnai, cetățean ungar, s-a adresat cu o cerere Curții Europene la 15 mai 2006, susținând că pedepsirea sa pentru purtarea simbolului mișcării internaționale a muncitorilor (5 stele), reprezintă o ingerință nejustificată asupra dreptului său la libertatea de exprimare, cu încălcarea articolului 10 al Convenției.

Curtea europeană a analizat minuțios în ce măsură restrângerea era necesară într-o societate democratică. Curtea a afirmat că *testul „necesității într-o societate democratică” presupune a se determina dacă ingerința corespunde unei „nevoi sociale presante”*.

În opinia Curții, atunci *cînd libertatea de exprimare este exercitată în cadrul unui discurs politic* – cum este cazul de față – limitările sunt justificate doar în măsura în care există o nevoie socială specifică, evidentă și presantă. Aceasta înseamnă că orice restricție sau limitare trebuie să se aplice cu exactitate față de obiectivul urmărit, îndeosebi atunci *cînd anumite simboluri pot avea semnificații multiple*. În asemenea situații, există cu siguranță riscul ca o interdicție în alb (blanket ban) a unor asemenea simboluri să conducă la o restrângere a utilizării lor în situații în care nici o restricție nu ar fi justificată. Totodată, Curtea ia act de faptul că activitățile partidului reprezentat de Vajnai în calitate de vicepreședinte nu denotă intenția de a aduce atingere respectului legii.

De aceea, *Curtea a apreciat că interdicția în discuție este mult prea largă avînd în vedere multiplele înțelesuri ale stelei roșii*. Interdicția acoperă activități și idei care în mod cert aparțin celor protejate de articolul 10 și nu există nici o cale satisfăcătoare pentru a șunta diferitele înțelesuri ale simbolurilor încriminate.

Apreciind asupra argumentului relativ la sentimentele pe care le produce asupra populației purtarea unor simboluri, Curtea a considerat că asemenea sentimente, chiar de înțeles, nu pot justifica singure limitarea libertății de exprimare. Dat fiind asigurările și compensațiile pe care Ungaria le-a acordat victimelor comunismului, asemenea sentimente nu pot fi apreciate ca temeri raționale. În opinia Curții, un sistem legal care consacră restricții ale drepturilor indivizilor în scopul de a satisface comandamente ale unor sentimente publice – reale sau imaginare – nu pot fi văzute ca reprezentând o nevoie socială presantă recunoscută într-o societate democratică, atâta vreme cât societatea trebuie să rămână rezonabilă în judecățile sale. Dacă ar fi altfel, s-ar ajunge ca libertatea de exprimare și opiniile să fie cenzurate prin veto-ul altei persoane.

În lumina aprecierilor anterioare, *Curtea este îndreptățită să concluzioneze că pedepsirea reclamantului pentru simplul fapt al purtării stelei roșii nu poate fi apreciată ca răspunzând unei nevoi sociale presante.* În plus, măsura prin care a fost sancționată conduita sa, deși este relativ ușoară, aparține sferei penale și implică serioase consecințe. Ca urmare, *Curtea consideră că sancțiunea nu era proporțională cu obiectivul urmărit.* De urmare, ingerința în libertatea de exprimare a applicantului nu poate fi justificată prin prisma articolului 10(2) al Convenției.

În concluzie, Curtea a apreciat în unanimitate că a existat o încălcare a articolului 10 din Convenție.

Condamnarea comunismului, interzicerea simbolurilor, sancțiunea care urmează, nu sînt deloc necesare. Un număr foarte mare de autori, doctrinari, membri a societății, și nu sunt puțini, nu sunt de acord cu opinia Parlamentului și consideră că printr-un asemenea gest al Parlamentului se pune capăt asupra dezbaterilor pe fapte istorice care au avut loc, deoarece se instituie un așa-zis „adevăr istoric legal” protejat și recunoscut de către stat, în persoana organului legislativ suprem al țării. Orice alte puncte de vedere, vor fi considerate o „suspiciune” sau „minciună”, deoarece ar veni în contradicție cu „adevărul istoric legal” instituit de Parlament. Chiar și în scop de prevenire, nu se poate de luptat împotriva unei afirmații, chiar și în cazul în care aceasta este falsă, ci mai degrabă, într-o societate democratică, ar fi mai indicat să se demonstreze public eroarea sa, prin orice mijloace legale posibile. Orice altă doctrină, inclusiv pentru cercetători, este împiedicată în afirmație, datorită prevalării „adevărului istoric legal”, fiind afectată în mod direct libertatea conștiinței, libertatea opiniei și de exprimare, și libertatea creației.

Din nou, trebuie să recunoaștem că, **într-o societate democratică, legiuitorul nu poate reglementa istoria.** Un lucru este cert, trebuie să se urmărească autorii crimelor și promotorii acestora, să se stabilească în partea gradul de răspundere, cu respectarea

rigorilor unui proces echitabil, luându-se în considerare legislația penală și procesual penală. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reamintește că "libertatea de exprimare se aplică nu numai la informații sau idei care sunt primite favorabil sau considerate ca inofensive sau indiferente, dar și celor care offensează, șochează sau deranjează cererile pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există o societate democratică" (23 septembrie, 1998, *Lehideux și Isorni c. / Franța*, Nr. 55/1997/839/1045, punctul 55): distincția este, astfel, bine stabilită de către Curte, între condamnarea morală a faptului de a dori pentru a ascunde crimele împotriva umanității și a libertății de exprimare (punctul 54). Luând în considerare promovarea drepturilor și libertăților garantate de articolul 17 din Convenția europeană, Curtea Europeană a judecat că libertatea de exprimare nu ar putea fi deturnată în favoarea negaționiștilor ale căror demers culminează într-o adevărată reabilitare a regimului nazist (a se vedea, cauza precitată, de asemenea, cazurile *Jersild c/ Danemarca*, 23 septembrie, 1994). În plus, se reamintește faptul că o astfel de demonstrație poate să se bazeze pe procesele de la Nuremberg, și că convenționalitatea articolului 24a din Legea franceză din 29 iulie 1881 nu este constituțională.

În cazul nașismului există un proces definitiv soldat cu condamnarea acestuia, situație absolut diferită în cazul nostru. În care nu există nici o hotărâre, sentință pronunțată de un tribunal internațional recunoscut, fie de vreo instanță judecătorească de la noi din țară.

Accentul de a proteja ordinea publică, în acest caz este inadecvat: nu poate fi vorba de "ordinea publică" istorică. Chiar presupunând, ipotetic, că recunoașterea sau condamnarea comunismului urmărește un obiectiv de a asigura pacea socială. Este greșit. Trebuie să subliniem că aceasta poate, de asemenea, să încurajeze în schimb o altă parte semnificativă a societății, care au alte opinii, inclusiv susținătorii aprigi a acestora, care ar putea riposta, reacționa în masă, prin diferite metode.

Este important de a reaminti că CEDO nu odată a afirmat în legătură cu asemenea cazuri că dreptul la libertatea de exprimare prevalează chiar dacă se aduc atingere altor drepturi ale oamenilor.

Parlamentul Republicii Moldova, impunând astfel de restricții trebuia cel puțin să argumenteze care interese legitime le protejează dar este evident că forul legislativ nu are astfel de argumente și ignorat în totalitate normele menționate.

7. Art. 41 din Legea Supremă garantează libertatea partidelor și altor organizații social-politice.

Partidele contribuie la definirea și exprimarea voinței politice a cetățenilor.

Partidele sunt egale în fața legii iar statul trebuie să asigure respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor.

Prin interzicerea utilizării în scopuri politice ale unui simbol oficial înregistrat al unui partid politic din Republica Moldova, inevitabil este grav încălcat principiul egalității și libertății partidului politic și pluralismului. Drepturile și interesele legitime ale partidului sunt încălcate iar această limitare va duce la o restrângere serioasă definerii și exprimării voinței politice a cetățenilor.

Prin introducerea unui temei suplimentar de încetare a activității unui partid politic doar pentru două sancțiuni contravenționale, și acelea aplicate în baza unor prevederi mai mult de cât dubioase, sigur că nu are cum să aducă o valoare adăugată garantării pluralismului politic și respectării egalității și libertății partidelor politice.

Singurele limite impuse de alin. (4) din articolul 41 din Constituție pentru formarea și activitatea partidelor politice, constau în faptul, ca acestea, prin scopurile ori prin activitatea lor, să nu militeze împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova. Dezbaterile politice, activitatea partidelor politice, fie utilizarea simbolurilor partidelor, anterior înregistrate, în mod legal, nu pot fi restricționate în alt mod, decât limitele impuse la articolul 41 alin. (4) din Constituție. Un partid politic, în sensul prezentului articol, poate să se bazeze perfect pe o viziune a istoriei, în relațiile internaționale, în dialog cu partidele politice externe, care să conducă la întrebarea impactului, în cazul de față a comunismului și simbolurilor acestuia, asupra trecutului, desfășurarea relațiilor internaționale de astăzi. Având în vedere modul de redactare utilizat în legea contestată, chiar și în cazul unui partid pe deplin democratic, penalizarea discursului public și interzicerea simbolurilor de partid, poate fi un obstacol serios pentru activitatea partidelor politice.

Astfel, violarea prevederilor art. 41 din Constituție în acest caz este mai mult decât evidentă.

În plus este violat și art. 11 din Convenția Europeană.

În cauza Partidul Comuniștilor (nepeceriști) și Ungureanu vs România (2005) Curtea Europeană a condamnat România pentru violarea dreptului la libertatea de asociere prevăzut de art. 11 din Convenție, după ce statul român a refuzat înregistrarea Partidului Comuniștilor (nepeceriști) pentru unele motive de siguranță națională, motive de ordin istoric prin care a trecut România și riscul de a reveni etc.

Curtea a menționat că este, dispusă să ia în considerare contextul istoric al cazurilor ce îi sunt supuse spre examinare, anume, în speță, experiența de comunism totalitar a României înainte de 1989. Cu toate acestea, Curtea a observat că doar acest context nu poate justifica necesitatea ingerinței, cu atât mai mult cu cât partide comuniste cu ideologie marxistă există în câteva țări semnatare ale Convenției (pct. 58).

În jurisprudența sa Curtea Europeană a avut mai multe cazuri legate de libertatea de asociere, cazuri legate de activitatea partidelor politice făcând unele concluzii importante.

Astfel, Curtea a menționat că, în pofida rolului autonom, cât și a specificității sferei de aplicare, art. 11 trebuie privit, de asemenea, în raport cu art. 10. Protecția opiniilor și a libertății de a le exprima constituie unul dintre obiectivele libertății de reuniune și de asociere consacrate prin art. 11. Și aceasta cu atât mai mult în cazul partidelor politice, având în vedere rolul lor esențial în menținerea pluralismului și a bunei funcționări a democrației.

Conform Curții, nu există democrație fără pluralism. Iată de ce libertatea de exprimare consacrată prin art. 10 este valabilă, sub rezerva alin. 2, nu numai pentru "informații" sau "idei" primite favorabil sau considerate ca inofensive ori indiferente, dar și pentru cele care frapază, șochează sau îngrijorează (vezi, printre altele, Cauza Handyside împotriva Regatului Unit, Hotărârea din 7 decembrie 1976, seria A nr. 24, p. 23, paragraful 49, și Cauza Jersild împotriva Danemarcei, Hotărârea din 23 septembrie 1994, seria A nr. 298, p. 26, paragraful 37). Având în vedere că prin activitățile lor participa la un exercițiu colectiv al libertății de exprimare, partidele politice pot invoca drepturile prevăzute de art. 10 și 11 din Convenție (Cauza Partidul Comunist Unit din Turcia și alții împotriva Turciei, Hotărârea din 30 ianuarie 1998, Culegere de hotărâri și decizii 1998-I, p. 20-21, paragrafele 42-43).

Curtea a stabilit deja că un partid politic poate face campanie în favoarea schimbării legislației sau a structurilor legale ori constituționale ale statului, cu două condiții: 1) mijloacele folosite în acest scop trebuie să fie total legale și democratice; 2) schimbarea propusă trebuie să fie ea însăși compatibilă cu principiile democratice fundamentale.

Este necesar de remarcat faptul că la analiza jurisprudenței s-a luat în calcul și unele precedente similare de o importanță deosebită din practica altor state, de exemplu cazul examinat de către Consiliul Constituțional al Franței care a declarat neconstituțională o lege prin care au fost introduse sancțiuni pentru cei care neagă genocidul armean. Consiliul constituțional al Franței a stabilit clar încălcarea dreptului la libera exprimare

precum și faptul că este inadmisibil de a ridica la nivel de lege unele dispute de ordin istoric.

8. Potrivit art. 54 din Legea Supremă, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Luînd act de argumentele menționate mai sus constatăm cu certitudine că Parlamentul a încălcat flagrant acest articol din Constituție cel puțin din următoarele considerente:

- Au fost supuse unor restrîngeri drepturi și libertăți fundamentale ale omului prevăzute de Constituție;
- Restrîngerea nu corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional;
- Restrîngerea nu este necesară în vederea protejării intereselor securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice ale țării, ordinii publice, protejării drepturilor altor persoane etc.;
- Restrîngerea este absolut disproporțională cu situația care a determinat-o.

Legiuitorul, adoptînd prezentul act legislativ așa și nu a putut argumenta necesitatea unor astfel de restrîngeri iar în consecință a fost încălcat art. 54 din Constituția Republicii Moldova.

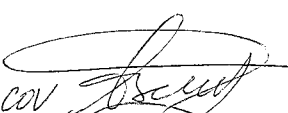
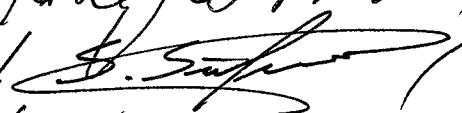
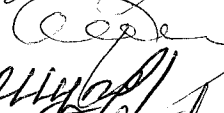
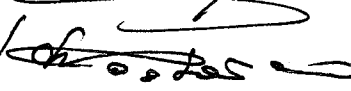

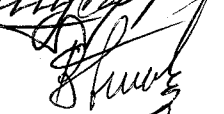
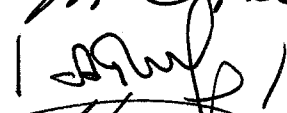

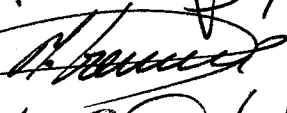

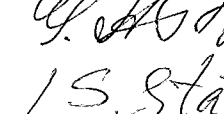

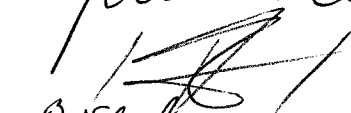
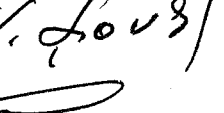

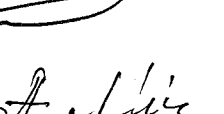
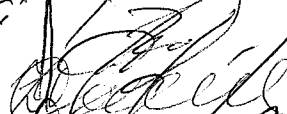
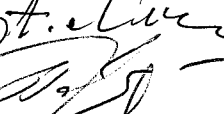
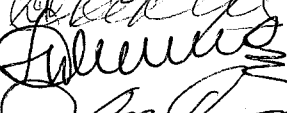

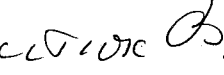

V. CERINȚELE SESIZĂRII

Luînd act de importanța deosebită a problemei abordate care poate afecta interesele unui grup foarte larg de cetățeni, problemă care poate să ducă la lichidarea celui mai puternic și mare partid politic, partid parlamentar de opoziție, acțiuni care în consecință vor afecta drepturile și libertățile fundamentale prevăzute atît de Legea Supremă cît și de toate actele internaționale în domeniu, solicităm Curții examinarea sesizării în **regim de urgență** maximă iar pentru a evita aplicarea în practică a actului contestat și evitarea unor consecințe grave iremediabile pe viitor, pînă la examinarea în fond, solicităm Curții, emiterea unei decizii care ar avea **efect suspensiv** pentru actul contestat.

Curtea Constituțională are toate pîrghiile de a lua atitudine în acest caz dat fiind că este unica autoritate care interpretează Legea Supremă și își stabilește singură limitele de competență și ca în cazul Curții Europene a Drepturilor Omului poate să dezvolte, prin jurisprudența sa, practica constituțională în vederea apărării Constituției Republicii Moldova de abuzurile puterii.

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 134 alin. (3), 135 alin. (1), litera a) și h) din Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1), litera a) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 4, alineatul (1), litera a) al Codului jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova să exercite, **în regim de urgență**, controlul constituționalității și să declare neconstituțională Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative nr. 192 din 12 iulie 2012.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

V. Voronin		A. Bannicov	
S. Șerbu		M. Căpățână	
M. Postolenco		G. Șupac	
M. Tkaciuk		V. Bivolari	
A. Reșetnicov		V. Ciîndru	
D. Avram		V. Iancu	
S. Ceban		Șh. Anghel	
T. Munteanu		V. Ștefan	
Petrenco Gr.		V. Ștefan (V. Ștefan)	
Vlah Grigore		A. Petrov	
A. Zagorodni		A. Mironik	
A. Chișteac		Tapuzan	
Ch. Popa		A. Musuc	
A. Gorila		B. Bivolari	
Z. Todua		B. Bivolari	